

RAZVOJNI PROGRAM

OBČINE ČRNA NA KOROŠKEM

(2019 – 2022)

Črna na Koroškem, november 2019

RAZVOJNI PROGRAM OBČINE ČRNA NA KOROŠKEM

ZA OBDOBJE 2019 – 2022

I. USMERITVE	3
II. PREDSTAVITEV OBČINE ČRNA NA KOROŠKEM.....	4
II. 1 ANALIZA STANJA	4
II. 2 VIZIJA – STRATEŠKI CILJI	14
II. 3 SWOT ANALIZA	15
III. RAZVOJNE USMERITVE – PODROČJA.....	16
III.1 UREJANJE PROSTORA	16
III.2 RAZVOJ INFRASTRUKTURE	17
III.3 TRAJNOSTNI RAZVOJ	21
III.4 PODJETNIŠTVO IN INOVATIVNOST	23
III.5 MEDGENERACIJSKO SODELOVANJE.....	25
III.6 POVEZOVANJE IN SODELOVANJE.....	29
IV. AKCIJSKI PLAN ZA LETI 2020 - 2021	31

I. USMERITVE

Občino Črna na Koroškem bomo razvili v urejen kraj, ki bo svojim prebivalcem zagotavljal naslednje pogoje:

- urejene osnovne pogoje bivanja za mlado, srednjo in starejšo generacijo,
- da bo to čist, tudi vizualno lepo urejen kraj,
- da bo poskrbljeno za varno počutje vseh krajanov,
- da tu ne bo zdravju in okolju škodljivih vplivov industrije, turizma ter drugih dejavnosti,
- da se ustvarijo optimalni pogoji za razvoj malega gospodarstva, storitvenih dejavnosti, ter podjetništva, temelječega na digitalnih tehnologijah,
- da bodo kmetije lahko pridobivale ekološko neoporečno hrano,
- da bodo zagotovljeni kvalitetni pogoji za izvajanje kulturnih, športnih in rekreativnih dejavnosti,
- da se zagotovijo pogoji bivanja, ki bodo mlade spodbudili, da se odločajo za življenje v Črni na Koroškem.

Predpostavke za uspešno uresničitev Razvojnega programa občine Črna na Koroškem (RP) pa so:

- da razvojni program dobi vsestransko politično soglasje,
- marketinški pristop pri predstavljanju projektov javnosti in možnim investorjem,
- da občinski svet sprejema odločitve, kot so zapisane v RP,
- da se zastavijo aktivnosti za pridobivanje razvojnih sredstev iz proračuna Republike Slovenije in virov EU.

RP temelji na predpostavki, da se višina sofinanciranja države lokalnim skupnostim ne bo bistveno spremenila.

Program je pripravljen tako, da zahteva široko podporo občanov, kajti vsak lahko na svojstven način pomaga k uresnitvi tega programa.

II. PREDSTAVITEV OBČINE ČRNA NA KOROŠKEM

II. 1. ANALIZA STANJA

II. 1. 1. Osnovni podatki o prebivalstvu v občini

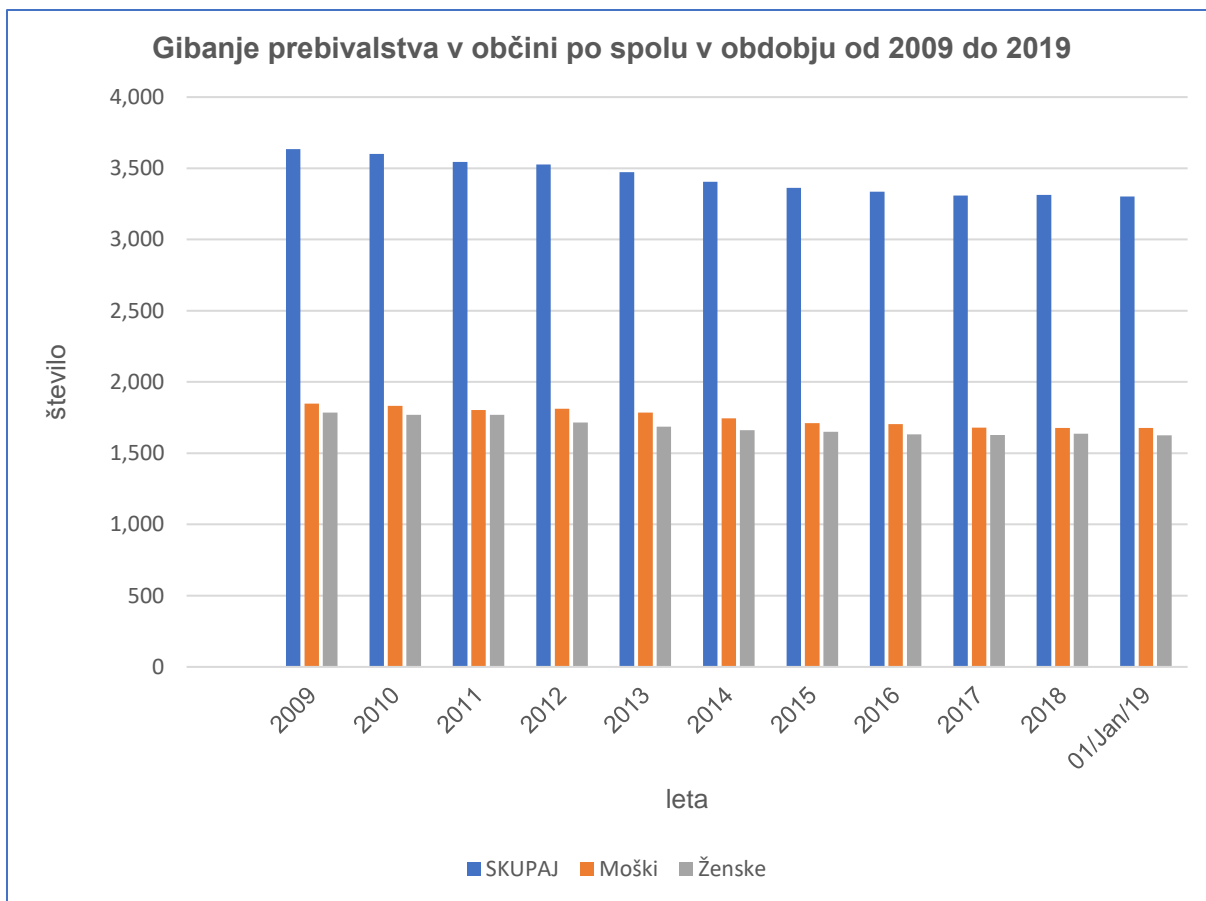
Občina Črna na Koroškem je sestavni del Koroške regije in spada v območju Upravne enote Ravne na Koroškem. Občina je po površini največja med štirimi občinami Upravne enote Ravne na Koroškem. Meri 156 km², kar predstavlja 51,3 % skupne površine upravne enote in je največja med štirimi občinami. Skupna površina upravne enote namreč znaša 303,9 km². S skupnim številom prebivalcev na dan 1. januar 2019 (3.303) pa Občina Črna na Koroškem predstavlja v upravni enoti le 13,2 %, kar je najnižji delež med štirimi občinami. Na območju upravne enote prebiva 24.956 oseb. Za občino je značilna široka razvejanost, zaradi česar je gostota poseljenosti precej nizka in znaša 21,2 prebivalcev na km². Na ravni upravne enote je gostota poseljenosti 82,1 prebivalcev na km². V občini je devet (9) naselij in ena krajevna skupnost (Žerjav), ki je opredeljena kot pravna oseba javnega prava ter šest (6) vaških skupnosti (Podpeca, Koprivna, Topla-Šmelc, Bistra-Ludranski vrh, Zgornje Javorje, in Magdalena). Vaške skupnosti niso osebe javnega prava. Največje naselje v občini je Črna na Koroškem. Večino površine občine predstavljajo hribi, porasli z gozdom in strma pobočja s posameznimi kmetijami, ki z vseh strani obkrožajo občinsko središče.

Občina Črna na Koroškem ima že zaradi tako specifičnih prostorskih pogojev tudi specifične razvojne probleme, kot so: vzdrževanje široko razvejane infrastrukture, zagotavljanje dostopnosti občanov do osnovnih dobrin, zagotavljanje šolskih prevozov, slabe cestne povezave do večjih centrov, oddaljenost od centrov gospodarstva, kapitala in znanja, odliv mladih in izobraženih ljudi, ipd.

Na območju občine so po podatkih 1. januar 2019, kot že navedeno, prebivale 3.303 osebe. Od tega je bilo 1.678 ali 50,8 % moških in 1.625 ali 49,2 % ženske populacije.

**Tabela 1 Gibanje števila prebivalstva po spolu
v obdobju 2009 – 2019**

Leto	SKUPAJ	Moški	Ženske
2009	3.634	1.849	1.785
2010	3.602	1.833	1.769
2011	3.545	1.803	1.769
2012	3.528	1.813	1.715
2013	3.473	1.786	1.687
2014	3.406	1.744	1.662
2015	3.362	1.712	1.650
2016	3.337	1.705	1.632
2017	3.308	1.680	1.628
2018	3.314	1.677	1.637
1. januar 2019	3.303	1.678	1.625
Indeks 2019/2018	90,9	90,7	91,0

Vir: SURS

Iz tabele in grafikona je razvidno, da se je skupno število prebivalstva v občini v obdobju od leta 2009 do 1. januarja 2019 zmanjšalo za 9,1 % ali za 331 oseb. V enakem obdobju se je število prebivalcev na ravni Upravne enote Ravne na Koroškem znižalo za 3,3 % (od 25.801 na 24.956) ali za 845 oseb. Torej število prebivalcev v Občini Črna na Koroškem upada hitreje kot na ravni upravne enote kot celote.

Tabela 2 Petletne starostne skupine v občini 1. januar 2019

Starostna skupina	Število	Delež v %
0-4 leta	134	4,0
5-9 let	115	3,5
10-14 let	137	4,1
15-19 let	145	4,4
20-24 let	128	3,9
25-29 let	177	5,3
30-34 let	216	6,5
35-39 let	211	6,4
40-44 let	234	7,1
45-49 let	232	7,0
50-54 let	300	9,1
55-59 let	271	8,2
60-64 let	306	9,3
65-69 let	232	7,0
70-74 let	142	4,3
75-79 let	143	4,3
80-84 let	98	3,3
85-89 let	61	1,8
90-94 let	17	0,5
95-99 let	3	0,1
100 + let	1	0,0
SKUPAJ	3.303	100,0

Iz tabele in grafičnega prikaza je razvidno, da so na območju občine najmočnejše zastopane naslednje petletne starostne skupine prebivalstva: od 60-64 let, od 50-54 let, od 55-59 let, od 40-44 let, od 45-49 in od 65-69 let ter od 35-39 let. Delež števila prebivalstva, starega 65 in več let v skupnem številu prebivalstva, o podatkih 1. januar 2019 znaša 21,1 %. V občini je namreč po stanju 1. januarja 2019 prebivalo 697 oseb, starih 65 let in več. Delež te starostne skupine prebivalstva na območju upravne enote znaša 21,3 % v skupnem številu prebivalstva tega območja, kar predstavlja nekoliko višji delež kot v občini Črna na Koroškem. Na ravni Koroške regije pa ta delež predstavlja 20,5 % v skupnem številu prebivalstva na Koroškem. To je nekoliko manj kot v občini in tudi v upravni enoti. Staranje prebivalstva je prisotno po celi Evropi ter ni značilno samo za našo občino, saj se življenjska doba prebivalstva podaljšuje. Na nivoju Slovenije delež prebivalstva starega 65 let in več po stanju 1. januarja 2019 znaša 19,8 odstotkov. Podroben pregled prebivalstva po velikih starostnih skupinah s primerjalnimi podatki je razviden iz spodnje tabele.

Tabela 3 Prebivalstvo po velikih starostnih skupinah v občini, upravni enoti in Koroški regiji 1. januar 2019

Starostna skupina, območje	Število	Struktura v %
Občina Črna na Koroškem		
od 0-14 let	386	11,7
od 15-64 let	2.220	67,2
65 in več let	697	21,1
SKUPAJ	3.303	100,0
UE Ravne na Koroškem		
od 0-14 let	3.367	13,5
od 15 do 64 let	16.264	65,2
65 in več let	5.325	21,3
SKUPAJ	24.956	100,0
Koroška regija		
od 0-14 let	10.218	14,5
od 15 do 64 let	45.995	65,1
65 in več let	14.375	20,5
SKUPAJ	70.588	100,0

Vir podatkov: SURS

Tabela 4 Prebivalci občine po naseljih po stanju 1. januar 2019

Naselje, spol	2019				
	Število	Povprečna starost (leta)	Delež prebivalcev, starih 0-14 let (%)	Delež prebivalcev, starih 15-64 let (%)	Delež prebivalcev, starih 65 let ali več (%)
OBČINA ČRNA NA KOROŠKEM	3.303	46,0	11,7	67,2	21,1
Bistra	76	48,9	14,5	61,8	23,7
Črna na Koroškem	2.216	45,8	11,6	67,7	20,7
Javorje	138	41,4	10,9	74,6	14,5
Jazbina	39	45,3	10,3	69,2	20,5
Koprivna	138	46,2	17,4	56,5	26,1
Ludranski vrh	90	44,9	14,4	65,6	20,0
Podpeca	198	46,7	12,6	64,6	22,7
Topla	36	44,4	16,7	63,9	19,4
Žerjav	372	48,3	8,1	68,5	23,4

Vir SURS

Tabela 5 Povprečna starost prebivalstva v občini in regiji po stanju 1. januar 2019

Območje, spol	Povprečna starost (leta)
Občina	46,0
Moški	45,2
Ženske	46,8
Koroška regija	43,4
Moški	41,9
Ženske	44,8

Vir podatkov: SURS

Povprečna starost prebivalstva v Občini Črna na Koroškem po zadnjih podatkih 1. januarja 2019 znaša 46 let. V Koroški regiji je povprečna starost nižja in znaša 43,4 leta. Moški prebivalci v občini so v povprečju stari 45,2 let, v Koroški regiji 41,9 let, ženske v občini pa 46,8 let, v Koroški regiji 44,8 let. SURS tovrstnih podatkov za upravne enote ne objavlja.

Tabela 6 Skupni prirast v občini, upravni enoti in regiji v letu 2018

Občina, UE, regija	Naravni prirast	Selitveni prirast s tujino	Selitveni prirast med občinami	Skupni prirast	Skupni prirast na 1000 preb.
- Občina Črna na Koroškem	0	16	-25	-9	-2,7
- UE Ravne na Koroškem	-10	234	-172	52	...
- Koroška regija	-30	426	-358	38	0,5

Iz podatkov o skupnem prirastu v občini v primerjavi z upravno enoto in Koroško regijo je razvidno, da je bil le-ta v letu 2018 negativen le v Občini Črna na Koroškem.

Tabela 7 Naravno gibanje prebivalstva v občini v letih 2009 in 2018

Element	2009	2018
- živorojeni	31	30
- umrli	34	30
- naravni prirast	-3	0
- živorojeni na 1000 prebivalcev	8,5	9,1
- umrli na 1000 prebivalcev	9,3	9,1
- naravni prirast na 1000 prebivalcev	-0,8	0

Vir. SURS

V letu 2009 je bil naravni prirast prebivalstva negativen, saj je bilo živorojenih 31, umrlih pa 34 oseb. Iz zadnjih razpoložljivih podatkov za leto 2018 pa je razvidno, da znaša naravni prirast v občini 0, saj je bilo živorojenih 30 in prav toliko umrlih oseb.

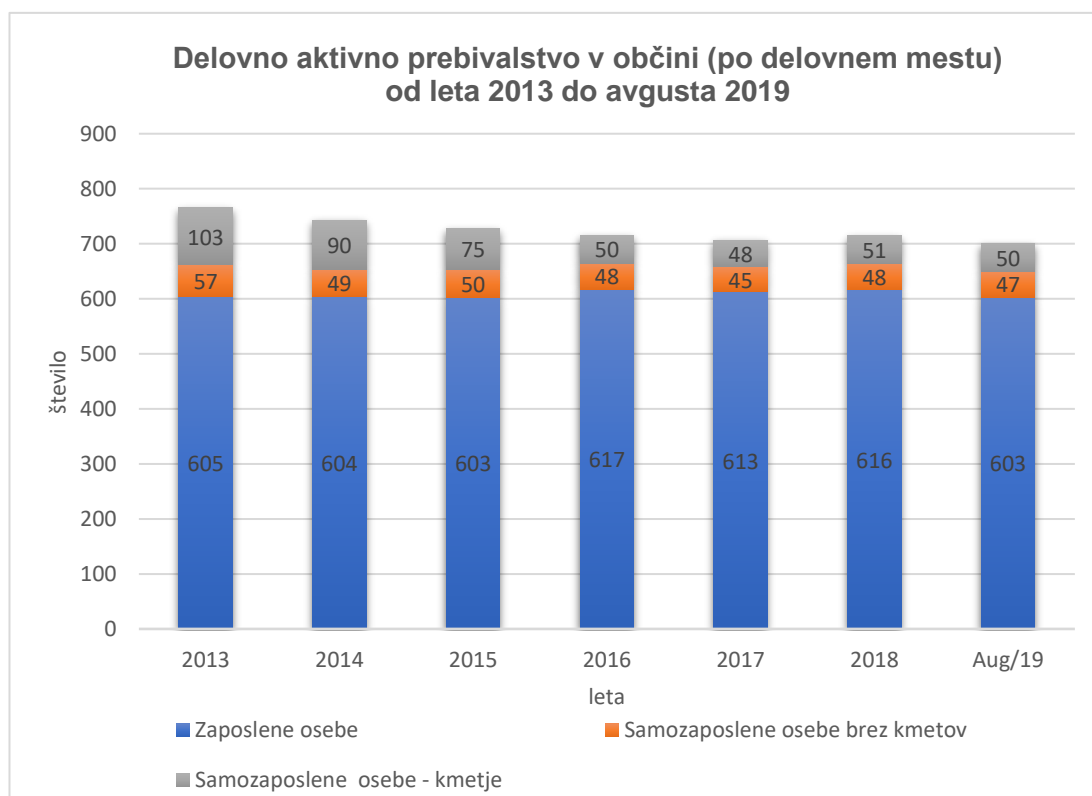
Delovno aktivno prebivalstvo, brezposelnost

Skupno število delovno aktivnega prebivalstva, ki so zaposleni v občini, t. j. število delovnih mest se bistveno ne spreminja. Nekoliko se je zmanjšalo število samozaposlenih oseb. V tej skupini so zajeti samostojni podjetniki in druge samozaposlene osebe, razen samozaposlenih kmetov. Precej bolj občuten padec pa lahko ugotovimo pri številu samozaposlenih kmetov v občini, ki je izrazitejši v obdobju od 2013 do 2015. Predvidevamo lahko, da se je v teh letih precej kmetov upokojilo in preneslo svoje kmetije na mlade gospodarje.

Tabela 8 Delovno aktivno prebivalstvo v občini (po delovnem mestu) v obdobju od 2013 do avgusta 2019

Leto	Zaposlene osebe	Samozaposlene osebe brez kmetov	Samozaposlene osebe - kmetje	SKUPAJ
2013	605	57	103	765
2014	604	49	90	743
2015	603	50	75	728
2016	617	48	50	715
2017	613	45	48	706
2018	616	48	51	715
avg.19	603	47	50	700

Vir podatkov: SURS

Tabela 9 Delovno aktivno prebivalstvo s prebivališčem v občini, registrirana brezposelnost

Leto	Delovno aktivno prebivalstvo	Delež del. aktiv.preb.	Registrirane	Stopnja registrirane brezposelnosti (v %)
		v skupnem št. (%)	brezposelne osebe	
2013	1.260	36,3	138	9,9
2014	1.233	36,2	114	9,3
2015	1.226	36,5	120	8,5
2016	1.208	36,2	100	8,1
2017	1.216	36,8	97	7,3
2018	1.229	37,1	90	7,0
avg.19	1.215	...	86	6,6

Vir podatkov: SURS, Zavod RS za zaposlovanje

V tabeli je prikazano število delovno aktivnih prebivalcev občine, ne glede na kraj njihovega delovnega mesta. Ugotovimo lahko, da se delež delovno aktivnih prebivalcev s prebivališčem v domicilni občini v skupnem številu prebivalstva bistveno ne spreminja. To pomeni, da je bilo v letu 2018 delovno aktivnih 37 % prebivalcev občine. Deleža delovno aktivnih prebivalcev občine ni možno izračunati, ker mesečnih podatkov o številu prebivalstva SURS ne objavlja, temveč le polletno.

Iz tabele je razvidno, da se število brezposelnih oseb v občini v navedenem časovnem razdobju zmanjšuje, prav tako tudi stopnja registrirane brezposelnosti, ki po podatku za mesec avgust 2019 znaša le 6,6 % in je torej nižja.

II.1. 2. Poslovni subjekti

Na območju občine je bilo po podatkih Ajpes-a z dne 30. 9. 2019 registriranih 21 gospodarskih družb in 71 samostojnih podjetnikov. V občini je registriranih zelo veliko število društev (45). Kot že navedeno v tabeli 8 na strani 10 je bilo v občini po stanju v mesecu avgustu 2019 zaposlenih skupaj 700 oseb. V družbah in pri samostojnih podjetnikih s sedežem v občini so bile zaposlene 603 osebe. Samozaposlenih je bilo skupno 97 oseb, od tega 50 kmetov in 47 samostojnih podjetnikov in drugih samozaposlenih oseb.

Tabela 10 Poslovni subjekti v občini po stanju 30. 9. 2019

Poslovni subjekt	Število
SKUPAJ	177
- gospodarske družbe	21
- zadruga	1
- samostojni podjetniki	71
- pravne osebe javnega prava	4
- nepridobitne organizacije - pravne osebe zasebnega prava	8
- društva	45
- druge fizične osebe, ki opravljajo registrirano dejavnost	27

Vir: AJPES

Tabela 11 Družbe v občini, regiji, zaposleni in prihodki v letu 2018

Občina, regija	Družbe		Zaposleni		Prihodki v 000 EUR	
	število	delež v %	število	delež v %	število	delež v %
- občina	19	1,5	210	1,6	91.600	4,4
- Koroška regija	1.256	100,0	13.168	100,0	2.099.497	100,0

Vir podatkov: AJPES

Delež števila gospodarskih družb s sedežem v občini je v letu 2018 predstavljal 1,5 % v številu družb na območju Koroške regije. Delež zaposlenih je znašal 1,6 %, delež prihodkov pa je bil višji in je predstavljal 4,4 %

II. 1. 3. Družbene dejavnosti

Izobraževanje

V občini deluje ena osnovna šola v Črni na Koroškem, ki ima podružnico v Žerjavu. V okviru šole deluje tudi Vrtec Kralja Matjaža v Črni na Koroškem z enoto v Žerjavu.

Tabela 12

Vpis otrok v vrtec in osnovno šolo v občini v šolskih letih od 2009/2010 do 2018/2019

Element	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	Indeks 2018/09
- vrtec	81	90	95	87	88	78	74	67	85	95	117,3
- osnov. šola	225	252	242	247	246	245	242	229	212	214	95,1

V obdobju desetih let se je število otrok, vpisanih v vrtec, povečalo od 81 v šolskem letu 2009/2010 na 95 v šolskem letu 2018/2019 ali za 17,3 %. Ob tem je potrebno poudariti, da vsi otroci v starosti do 6 let niso vpisani v vrtec, saj imajo urejeno varstvo pri starih starših ali drugje. Število vpisanih otrok v redni osnovnošolski izobraževalni program pa se je v obravnavanem obdobju zmanjšalo od 225 na 214 ali za 4,9 %.

Iz podatkov Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) je razvidno, da je bilo v šolskem letu 2018/2019 v srednješolske programe v Sloveniji vpisanih 109 dijakov s prebivališčem v občini. V študije terciarnega izobraževanja pa bilo v študijskem letu 2018/2019 vpisanih 82 študentov s prebivališčem v občini, kar pomeni 25 študentov na 1.000 prebivalcev. Iz istega vira ugotavljamo, da je v letu 2018 diplomiralo 19 študentov iz naše občine, kar predstavlja 5,75 diplomantov na 1.000 prebivalcev.

II. 2. VIZIJA – STRATEŠKI CILJI

Črna na Koroškem – ljudem prijazna občina: aktivna, zdrava, odprta in dostopna.

1. Zadovoljevanje potreb in interesov prebivalcev in izpolnjevanje vseh drugih nalog v skladu z zakonom.
2. Spodbujanje trajnostnega razvoja na vseh področjih ter zagotavljanje pogojev in okvirov zanj.
3. Ohranjanje dediščine in naravnih danosti.
4. Zagotavljanje enakih možnosti za vse prebivalce in krepitev socialnih vezi.

Z uresničevanjem zastavljene vizije bomo ustvarili razmere, ki bodo omogočile krepitev položaja občine v okviru Koroške regije. Občina bo z uveljavljanjem načel trajnostnega razvoja zagotavljala usklajen in uravnotežen prostorski razvoj, ki bo omogočil uresničevanje razvojnih pobud in ob tem ohranil naravne kakovosti in kakovosti bivalnega okolja ter zagotovil povečanje prepoznavnosti občine v slovenskem in širšem prostoru.

II.3. SWOT ANALIZA

Prednosti: <ul style="list-style-type: none"> - Geografska lega - Prepoznavnost - Urejenost - Naravne danosti - Kulturna in tehniška dediščina - Tradicionalna znanja - Tradicionalne prireditve	Slabosti: <ul style="list-style-type: none"> - Šibko podporno okolje - Slaba prometna povezanost - Pomanjkanje iniciativ in nosilcev razvoja - Pomanjkanje investorjev - premajhna zainteresiranost in ambicioznost prebivalcev
Priložnosti: <ul style="list-style-type: none"> - Razvoj turizma - Lokalna samooskrba - Povezovanje, sodelovanje - Izkoriščanje naravnih danosti - Aktiviranje človeškega potenciala - Izkoriščanje možnosti za prostorski razvoj	Ovire: <ul style="list-style-type: none"> - Beg možganov - Staranje prebivalstva - Premalo sodelovanja in povezanosti - Pomanjkanje informacij in znanja - Neživljenjska zakonodaja

III. RAZVOJNE USMERITVE – PODROČJA

III.1 UREJANJE PROSTORA

- Sprejem Občinskega prostorskega načrta - OPN

Občinski prostorski načrt je temeljni dokument za nadaljnji prostorski razvoj občine, ki določa usklajeno rabo prostora za razvoj dejavnosti in kvalitetno bivanje občanov.

Prostorski razvoj občine in njenega širšega območja izhaja iz upoštevanja obstoječih družbenih, gospodarskih in okoljskih dejavnikov prostorskega razvoja ter njihovih razvojnih trendov. Prostorski razvoj je odvisno povezan z razvojem celotne družbe in gospodarstva, zato se morajo interesi med njimi nenehno usklajevati, za prostor pa je pomembno, da razvoj družbe in gospodarstva v največji možni meri upoštevata zahteve trajnostnega razvoja.

Temeljne usmeritve in izhodišča prostorskega razvoja celotne občine Črna na Koroškem ter Črne kot občinskega središča so:

- Prostorski razvoj mora biti zasnovan tako, da bodo vzpostavljeni prostorski pogoji za razvoj demografsko ogroženega območja, tako da bo možno dolgoročno odpraviti zastajanje v razvoju, ki je posledica zmanjševanja števila prebivalcev oz. intenzivnost razvoja usmeriti v pozitivno smer a hkrati ohranjali kvalitete, ki so se zaradi počasnejšega razvoja ohranile.
- Sanacije degradiranih območij se morajo izvajati intenzivno in v čim krajšem časovnem obdobju, a morajo biti hkrati premišljene in trajnostno naravnane.
- Zaradi prometno neugodne lege je potrebno vzpostavljati pogoje za boljše prometne tokove, vsaj z visoko kvalitetnim urejanjem obstoječega omrežja.
- Črna se bo skupaj z Žerjavom razvijala kot nosilno razvojno območje občine, zato se zagotavlja razvojne površine in druge pogoje za razvoj gospodarstva in negospodarstva.
- Razvija se gospodarske dejavnosti v okviru obstoječih gospodarskih con v Črni in Žerjavu, ki omogočajo ohranjanje delovnih mest v občini, hkrati pa naj se obratovanje in tehnologija prilagajata okolju v katerega so te dejavnosti umeščene na način, da bodo čim manj moteče.
- Črna bo postala kulturno in turistično bolj prepoznavno občinsko središče, za kar se bo prednostno pospeševal razvoj turizma in z njim povezanih odmevnih kulturnih programov, vključno z razvijanjem celostne turistično rekreacijske ponudbe na celotnem območju občine ter v navezavi s sosednjimi občinami in Avstrijo.
- Črna in Žerjav morata postati privlačno in varno bivalno okolje za vse skupine prebivalstva, zato se bodo urejala zadostna in kakovostna stanovanjska območja in omrežja družbenih dejavnosti ter javni prostor.
- Podeželje bo razvojno območje in kakovostno bivalno okolje, ki bo dopolnjevalo ponudbo Črne in Žerjava kot središča. Zagotavlja se:
  - prostorske možnosti za razvoj kmetijstva in turizma, ki bosta nosilca celotnega razvoja podeželskih območjih,
  - zadržan a kvaliteten razvoj podeželske poselitve, prednostno v okviru celkov z zagotavljanjem prostorskih možnosti za gradnjo in za izboljšanje

- kvalitete bivanja ter z ohranjanjem kakovostne podobe celotnega podeželja,
- ohranjanje kakovostne krajine in prostorskih razmerij z ohranjanjem kmetijske in gozdne rabe tal, vključno z ohranjanjem in oživljanjem celkov, kot tradicionalne posebne oblike poselitve.

III.2 RAZVOJ INFRASTRUKTURE

- **Prometna infrastruktura z mrežo kolesarskih poti**

Promet je pomemben element okolja in kot terciarna dejavnost pomembno prispeva h gospodarskemu razvoju ter hkrati deluje kot povezovalac prostora. Vloga prometa danes vse bolj narašča, saj vse več ljudi potuje, vse več blaga je potrebno prepeljati na druge lokacije in skladno s tem so se pojavile zahteve po boljši in učinkovitejši infrastrukturi, ki omogoča čim bolj varen, kvaliteten in varčen način prevoza ljudi in blaga.

Koroška regija in občina Črna na Koroškem ležita med dvema osrednjima koridorjema transevropskega TEN-T prometnega omrežja: baltsko-jadranskega ter sredozemskega. Prometna dostopnost občine je neustrezna, predvsem je slabo povezana z osrednjo Slovenijo, čeprav iz Črne vodita dve regionalni cestni povezavi:

1. Cesta iz Mežiške doline - od Raven na Koroškem, preko Prevalj, Mežice do Črne na Koroškem in naprej čez Sleme – Šentvid do Šoštanja
2. Cesta čez Koprivno do Solčave.

Cesta po Mežiški dolini je v zelo slabem stanju, ozka in zelo obremenjena s tovornim prometom. Cesta čez Sleme je ovinkasta in zaradi vse bolj pogostega tovornega prometa v vse slabšem stanju. Cesta čez Koprivno do Luč je v precejšnjem delu makamska in primerna kot turistična povezava do Logarske in zgornje Savinjske doline. Zaposleni občani se v pretežni meri vozijo na delo v druge občine koroške regije, v manjši meri tudi v Avstrijo. Podobno velja tudi za dijake, študentje pa večinoma študirajo v Ljubljani in Mariboru. Tudi dijaki in študentje se v manjši meri izobražujejo v Avstriji.

V preteklem letu se je pričela obnova regionalne ceste Mežica – Črna, vključno z izgradnjo kolesarske povezave, kar bo za Črno predstavljalo zelo pomembno pridobitev.

Občina Črna na Koroškem obsega 156 km² ozemlja, po katerem je razvejanih kar 360 km lokalnih gozdnih cest, ki okoliške zaselke povezujejo z dolino. Ključnega pomena za nadaljnji enakomerni razvoj občine Črna na Koroškem je ustrezna obnova in vzdrževanje lokalnih in gozdnih cest ter s tem zagotavljanje kvalitetnih in čim krajših prometnih poti do upravnih, gospodarskih, izobraževalnih, zdravstvenih in drugih inštitucij za lokalne prebivalce in obiskovalce. Občina mora z lastnimi sredstvi zagotavljati investicijsko vzdrževanje, redno - zimsko in letno vzdrževanje ter izgradnjo novih cest. Zaradi omejenih finančnih sredstev se, predvsem investicijsko vzdrževanje in novogradnja izvajajo zelo počasi, stanje precejšnjega dela lokalnih in gozdnih cest pa ni na zadovoljivem nivoju.

Občina je zato pristopila k pripravi vseh potrebnih pravno formalnih podlag in postopkov za podelitev koncesije za vzdrževanje (redno in investicijsko) in izgradnjo občinskih cest, da bi tako hitreje zagotovila čim kvalitetnejše prometne povezave za čim večje število svojih prebivalcev.

Celostno načrtovanje in urejanje prometa prinaša znižanje stroškov za mobilnost, bolj učinkovite naložbe, bolje izkoriščen prostor ter manjše onesnaževanja okolja. Predvsem pa izboljša kakovost bivanja prebivalcev, kot posameznikov in skupnosti kot celote in ter izboljša njene možnosti za nadaljnji razvoj.

V Celostni prometni strategiji občine Črna na Koroškem smo zastavili 3 strateške cilje, ki jim bomo s prepletom aktivnosti na infrastrukturnem in drugih razvojnih področjih sledili:

1. Izboljšati pogoje ter spodbujati aktivno dnevno mobilnost in priložnostno vsakodnevno gibanje za boljše zdravje v občini.
2. Zagotavljati dostopnost za vse občane in obiskovalce na celotnem območju občine.
3. Izboljšati prometno varnost – zlasti za najšibkejše udeležence v prometu.

- **Komunalna infrastruktura**

Za čisto in urejeno okolje je zelo pomembno, da imamo urejeno komunalno infrastrukturo, ki zajema vodovod, kanalizacijo in ravnanje z odpadki. Z urejenim odvajanjem odpadne vode in ustreznim ravnanjem z odpadki skrbimo za to, da je naše okolje čisto in viri pitne vode neonesnaženi.

V Občini Črna na Koroškem se zavedamo teh dejstev in smo zato pristopili k celoviti rešitvi na področju odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda. Občina je zato pristopila k izvedbi velikega in pomembnega projekta Izgradnja nove čistilne naprave in kanalizacijskega omrežja za naselje Črna na Koroškem, s katerim bo dosegla naslednje cilje:

- izboljšanje učinka čiščenja,
- zmanjševanje emisij v vode iz komunalnih virov onesnaževanja,
- izločanje biološko razgradljivih in nevarnih odpadkov,
- varovanje in zaščita vodnih virov,
- sanacija virov onesnaževanja iz naselij,
- priključitev cca 1.800 prebivalcev na primarni kanalizacijski sistem in celostna rešitev čiščenja odpadne vode za naselje Črna na Koroškem.

Občina bo spodbujala izgradnjo malih čistilnih naprav povsod tam, kjer priklop na javno kanalizacijsko omrežje ni možen in kjer obstoječi sistemi (greznice) ne dosegajo ustreznih okoljskih standardov in jih ni možno ustrezno dograditi.

Občina Črna na Koroškem je upravljavec javnih sistemov za oskrbo s pitno vodo na območju občine. Skupno ima pod upravljanjem 3 večje javne vodooskrbne sisteme in 2 vodooskrbna sistema, ki oskrbujeta lokalni podružnični šoli, skupaj s podjetjem TAB pa upravlja še šesti večji javni sistem. Večji sistemi so: VS Črna, VS Helena, VS Podpeca in VS Žerjav; manjša sistema pa oskrbujeta lokalni šoli v Koprivni in v Javorju. Na vse sisteme skupno je vezanih okoli 2.389 uporabnikov pitne vode, ki porabijo dnevno okoli 480 m³ vode. Občina kot upravljavec izvaja za zagotavljanje varnosti oskrbe s pitno

vodo notranji nadzor, ki je organiziran skladno z načeli HACCP. Med naloge notranjega nadzora spada tudi redno preskušanje reprezentativnih vzorcev vode, pri čemer upravljavec sodeluje s Nacionalnim inštitutom za javno zdravje. Vodovodno omrežje se razen za oskrbo s pitno vodo uporablja tudi za zagotavljanje požarne varnosti.

Na področju ravnanja s komunalnimi odpadki ima občina vzpostavljeni dve javni gospodarski službi, in sicer: zbiranje komunalnih odpadkov in ravnanje z odpadki.

Javno komunalno podjetje Log d.o.o. je izvajalec gospodarske javne službe zbiranja komunalnih odpadkov v občinah Ravne na Koroškem, Prevalje, Mežica in Črna na Koroškem.

Storitev ravnanja z odpadki vključuje ločeno zbiranje odpadne komunalne embalaže, mešanih komunalnih in biološko razgradljivih odpadkov na izvoru, prevoz in prekladanje odpadkov na zbirnem centru na Lokovici in predaja na predelavo na Kocerod.

Občina Črna na Koroškem je skupaj z ostalimi koroškimi občinami četa 2012 ustanovila skupno podjetje KOCEROD z namenom zagotoviti evropsko primerljivo ravnanje z odpadki iz gospodinjstev in zaščititi okolje pred škodljivimi vplivi neustreznega odlaganja odpadkov ter tako izboljšati kakovost življenja svojih občanov. Spremenil se je režim ravnanja z odpadki že na samem izvoru – to je doma pri gospodinjstvih. Vsa gospodinjstva morajo dosledno ločevati odpadke že doma na izvoru in jih odlagati v za to določene zabojnike oziroma na za to predvidena zbirna mesta v skladu s prejetimi navodili. Dejavnosti, ki jih izvaja Kocerod so naslednje: obdelava ali predelava mešanih komunalnih odpadkov, odlaganje ostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov, sortiranje in obdelava ločenih zbranih frakcij za predelavo.

- Informacijska infrastruktura

Sodobni globalni razvojni trendi pred nas postavljajo izziv razvoja družbe znanja, ki bo med drugim temeljila na zmogljivi omrežni infrastrukturi elektronskih komunikacij, kot eni izmed ključnih infrastruktur digitalne družbe, ki mora omogočati kvaliteten dostop do interneta za vse. Internet kot vseprisotno komunikacijsko omrežje informacijskih virov omogoča enostavno dostopnost do raznovrstnih vsebin in storitev in s tem v temeljih spreminja načine delovanja sodobne družbe. Tako vse bolj oblikuje priložnosti posameznikov na vseh področjih zasebnega in javnega življenja; od učenja, zaposlitve, dostopa do informacij in javnih storitev, svobodnega izražanja, do sodelovanja v javnem življenju in odnosov s prijatelji in v družini. Enake daljnosežne vplive ima v gospodarstvu, javnem sektorju in civilni družbi. Dostopna širokopasovna infrastruktura na celotnem ozemlju države omogoča enakomeren razvoj, zmanjšuje digitalno ločnico in povečuje vključenost vsakega posameznika v sodobne družbene tokove. Z vidika usmerjanja razvoja je internet strateški instrument za povečanje produktivnosti, za oblikovanje inovativnih poslovnih modelov, izdelkov in storitev, za bolj učinkovito komunikacijo in za večjo splošno učinkovitost družbe. Razvoj in uporaba interneta sta odvisna od širokopasovne infrastrukture, zato je pri usmerjanju razvojnih aktivnosti treba upoštevati dejstvo, da sta gospodarski in splošni razvoj v sodobni digitalni družbi neposredno povezana z razvojem visokokvalitetne širokopasovne infrastrukture.

Občina Črna na Koroškem je s pomočjo EU sredstev preko projekta WIFI4EU že naredila prve korake k zagotavljanju širokopasovnega optičnega omrežja, najprej za potrebe javnih inštitucij v občini, prav tako so vzpostavljene FREE WIFI dostopne točke,

na vseh strateško pomembnih destinacijah v občini, ki tako omogočajo stalen, kvaliteten in brezplačen dostop do medmrežja vsem obiskovalcem in domačinom.

Z vključenostjo v projekt izgradnje odprtega širokopasovnega omrežja na območjih t.i. belih lis pa se bo opremljanje posameznih območij občine v prihodnjih mesecih in letih nadaljevalo.

Z gradnjo odprtega širokopasovnega omrežja želi občina Črna na Koroškem 100 % uporabnikom na belih lisah zagotoviti dostop do interneta s hitrostjo vsaj 100 Mb/s.

S tem bo spodbudila vse vidike socialno-ekonomskega razvoja občine:

- premostitev digitalne ločnice s povezovanjem območij, na katerih ni zadostne širokopasovne povezljivosti;
- izboljšanje razpoložljivosti spletnih storitev (npr. e-poslovanje);
- dvig življenjskega standarda (npr. delo na daljavo);
- možnost dostopa do različnih vrst izobraževanja (npr. spletno učenje, vseživljenjsko učenje);
- izboljšanje dostopa do informacij za vse prebivalce;
- učinkovitost javnih storitev (e-uprava);
- optimizacijo poslovnega okolja;
- spodbujanje novih in ohranitev obstoječih podjetij;
- okrepitev razvoja podeželskega turizma, nepremičnin, kmetijstva in drugih pomembnih gospodarskih panog;
- povečanje konkurence na trgu telekomunikacijskih storitev;
- izboljšanje konkurenčnosti in inovativnosti;
- privabljanje vhodnih naložb;
- preprečevanje selitve gospodarske dejavnosti.

Okolje

- izboljšanje okoljske trajnosti z zmanjševanjem potreb po potovanju;
- izboljšanje upravljanja zgradb;
- povečanje energijskih prihrankov.

Enakost in vključevanje

- opolnomočenje ljudi, ki „nimajo glasu“;
- povezovanje izoliranih posameznikov in skupnosti;
- odpravljanje socialne izključenosti.

Finance in dohodki

- ustvarjanje prihrankov s spletnim nakupovanjem blaga in storitev.

Zdravstveno varstvo

- zmanjševanje stroškov zagotavljanja storitev zdravstvenega in socialnega varstva;
- izboljšanje rezultatov storitev zdravstvenega in socialnega varstva; večja hitrost prenosa medicinskih slik.

Blaginja

- izboljšanje kakovosti življenja in socialne blaginje;
- skrajšanje časa, potrebnega za dnevne migracije, in omogočanje večje družbene interakcije.

Prav tako bomo v občini spodbujali nadaljnji razvoj možnosti za dostop do kvalitetnega telefonskega – mobilnega signala povsod tam, kjer ta še ni zagotovljen.

III.3 TRAJNOSTNI RAZVOJ

Zaradi vse večjega onesnaževanja našega planeta in potencialnega zviševanja cen energije proizvedene iz neobnovljivih virov je vedno bolj izpostavljena odgovornost lokalne skupnosti in posledično posameznika do okolja v katerem živimo.

Trajnostna energetska politika je vodilo k celovitem pristopu usklajene obravnave področja energetike, varstva okolja, podnebnih sprememb in regionalnega razvoja, zato trajnostni razvoj in učinkovita raba energije postajata vse pomembnejša družbena dejavnost in odgovornost. Energetska učinkovitost oziroma učinkovita raba energije je ključni dejavnik trajnostnega razvoja.

Dolgoročno načrtovanje energetske učinkovitosti izrabe energije je ključni element dolgoročnega gospodarskega razvoja občine in osnova za znižanje vplivov na okolje in energetske odvisnosti.

- **Učinkovita raba energije in obnovljivi viri energije**

Občina je oblikovala Lokalni energetski koncept (LEK), ki celovito predstavi možnosti in predlaga rešitve na področju oskrbe z energijo v občini, pri tem pa upošteva dolgoročni razvoj občine na vseh področjih in razpoložljive kapacitete energentov oziroma virov energije.

LEK je namenjen celovitemu osveščanju, informiranju in izobraževanju uporabnikov energije na področju učinkovite rabe energije (URE) in uporabe obnovljivih virov energije (OVE) ter pripravi učinkovitih rešitev pri uvajanju izbranih ukrepov.

Energetika in posledično raba vseh energentov je pomembno področje današnjega časa, katerega zavedanje ljudi postaja vse bolj pomembno, kako se oskrbovati z energijo v smislu varovanja okolja, zniževanje vplivov na okolje, izboljšanje bivalnih pogojev, uporabo vseh vrst obnovljivih virov energije in znižanja vseh možnih stroškov za energetske oskrbo.

V LEK so zastavljeni naslednji osnovni cilji:

- učinkovita raba energije na vseh področjih,
- možnost uvajanja lokalnih obnovljivih virov energije (OVE), (lesna biomasa, sproizvodnja toplote in električne energije, sončna energija, bioplín, vodna energija in geotermalna energija, energija vetra),
- zmanjšanje obremenitve okolja,
- uvajanje daljinskega ogrevanja,
- zmanjšanje uporabe fosilnih goriv,
- zmanjšanje rabe energije končnih uporabnikov,
- uvedba energetskih pregledov vseh potencialnih objektov,

- uvedba energetskega knjigovodstva in energetskega menedžmenta za javne stavbe,
- uvedba učinkovitega načina osveščanja vseh občanov o URE in OVE,
- uvedba učinkovitega načina informiranja vseh občanov o energetske politiki v občini,
- uvedba učinkovitega načina izobraževanja o URE in OVE v občini za vse prebivalce,
- možnost uvedbe energetskega svetovanja.

Občina je že pričela z realizacijo teh zastavljenih ciljev in bo z aktivnostmi na tem področju nadaljevala tudi v prihodnje, ko bo nadaljevala z energetske sanacijo javnih stavb, s prenovo in urejanjem javne razsvetljave, spodbujala nadaljnjo izgradnjo daljinskega sistema ogrevanja, spodbujala k varčni rabi električne energije, spodbujala mobilnost prebivalcev, na načine, ki ne obremenjujejo okolja, spodbujala izobraževanje, informiranje in motiviranje vseh prebivalcev občine za odgovoren in trajnosten odnos do okolja.

- **Izkoriščanje vodnih danosti**

Vodna energija je med pomembnejšimi obnovljivimi viri za proizvodnjo električne energije, tako na svetovni ravni kot v Sloveniji. V Sloveniji v hidroelektrarnah proizvedemo približno 30 odstotkov vse električne energije, na območju občine Črna na Koroškem imamo 5 delujočih mikro in malih HE, ki izkoriščajo potencial reke Meže in manjših pritokov reke Meže (Javorski potok, Kramarica...). Skupna instalirana moč MHE na obravnavanem območju je 280 kW. Z naravovarstvenega vidika je v Sloveniji gradnja malih hidroelektrarn na novih lokacijah nesprejemljiva, možnosti za njihovo gradnjo so na mestu starih, praviloma opuščanih obratov na vodni pogon.

Vir pitne vode na območju Občine Črna na Koroškem, ki napaja občinski vodovod je zelo kvaliteten in stabilen, zato velja bolj kot o izkoriščanju vodne energije za proizvodnjo elektrike razmišljati o prodaji pitne vode, ki postaja ključna strateška dobrina v sodobnem svetu. Slovenija je na območju Evropske unije na petem mestu po količini razpoložljive pitne vode na prebivalca.

Od leta 2005 je Ministrstvo za okolje podelilo 20 koncesij za stekleničenje oziroma proizvodnjo vode. Od skupne proizvodnje 208 milijonov litrov, dobra polovica je mineralnih vod, gre na tuje trge, po podatkih statističnega urada, komaj 23 odstotkov naše vode. Prav te naše vode tudi na tujih trgih dosegajo zelo dobre rezultate.

Svetovni trg ustekleničene pitne vode, na katerega bi se lahko prodajala tudi naša pitna voda, je zadnjih 40 let v nenehnem vzponu in je stokrat večji kot leta 1980, zato bo občina v prihodnjih letih podrobneje preučila možnosti in pogoje za stekleničenje in prodajo pitne vode.

III.4 PODJETNIŠTVO IN INOVATIVNOST

- **Razvoj turizma**

Turizem postaja v zadnjih desetletjih vedno pomembnejša gospodarska panoga. S svojim spreminjanjem in vplivom postaja pomemben sooblikovalec razvojnih trendov posameznih območij, ponekod celih držav. Kot tak je turizem postal globalen način preživljanja prostega ali delovnega časa. Glavni usmerjevalec turističnega razvoja v zadnjih letih je prav skrb za okolje t.i. »sonaravni turizem«, ki sicer ponuja vse, kar sodoben popotnik zahteva, a obenem skrbi za okolje. Pravzaprav se zdi, da so vse panoge turizma v zadnjem času prepletene v kompleksni soodvisnosti s sonaravnim turizmom. Naj si gre za agro-turizem, kulinarčni turizem, kulturni turizem, navtični, verski, zimski, športni, adrenalinski in še bi lahko naštevati, je pri vseh skupna zavest o varovanju okolja.

Črna na Koroškem ima številne potencialne za razvoj turizma, vendar nima oblikovanih celovitih turističnih produktov in je premalo prepoznana kot območje izrednih naravnih danosti in sodobne športne ter adrenalinske infrastrukture, ki ponujajo odlične možnosti za šport, rekreacijo, pohodništvo in izletništvo, dopolnjuje pa jih izjemna kulturna, zgodovinska in tehniška dediščina ter aktivna in raznolika družbena dejavnost.

Črna na Koroškem se želi pozicionirati kot destinacija za ljubitelje adrenalinskih aktivnosti, neokrnjene narave, avantur in aktivnosti v naravnem okolju.

Z izgradnjo in posodobitvijo športne infrastrukture v zadnjih letih in z izgradnjo atraktivnega spusta po jeklenici so zagotovljeni ključni pogoji za privabljanje obiskovalcev iz teh ciljnih skupin. Vzporedno s tem pa je potrebno razvijati in povezovati vso ostalo, prav tako bogato turistično ponudbo (kulturna, naravna, tehniška in sakralna dediščina, tradicionalne prireditve, umetniški duh kraja, legende).

Predvsem pa je potrebno spodbuditi razvoj nočitvenih kapacitet, oblikovati celostno podobo naše ponudbe, oblikovati in zastaviti intenzivno promocijsko in tržno akcijo z uporabo vseh sodobnih digitalnih možnosti.

- **Povezovanje - inovativnost – nove dejavnosti**

Internacionalizacija je sestavni del sedanje in prihodnje gospodarske rasti ter predstavlja osrednjo os strateškega razvoja, pri tem pa je pomembno, da proces internacionalizacije razumemo ne le kot spodbujanje trgovinske izmenjave, ampak tudi kot prenos znanja in tehnologij, vključevanje v globalne verige vrednosti in privabljanje tujih neposrednih investitorjev.

Hitra globalizacija in razvoj informacijskih tehnologij sta spremenila svetovne gospodarske perspektive in odprla vrata bolj oddaljenim trgom, hkrati pa omogočata enakovredno vključitev od svetovnih središč oddaljenih gospodarskih subjektov. To je še posebej pomembno za majhne države kot je Slovenija, ki morajo učinkovito alocirati svoje vire in v tekmi s svetovnimi velikani graditi na konkurenčnih prednostih na trgih.

Privabljanje tujih neposrednih investicij je ena od najpomembnejših oblik mednarodnega sodelovanja in prinaša številne koristi lokalnemu gospodarstvu, vključno z gospodarsko stabilnostjo, ustvarjanjem delovnih mest, prenosom znanja in tehnologije in učinkovite alokacije virov.

Razvoj podjetništva v Črni na Koroškem bomo usmerjali v vzpostavljanje zelenega, ustvarjalnega in pametnega gospodarstva.

Prizadevali si bomo za izkoriščanje naravnih virov in naložbe v obnovljive vire, razvoj in spodbujanje zelenega turizma, spodbujali razvoj zelenih tehnologij in krožnega gospodarstva. Spodbujali bomo razvoj sodobnih, ustvarjalnih dejavnosti z višjo dodano vrednostjo na zaposlenega. S privabljanjem mladih izobraženih posameznikov in vzpostavljanjem sodelovanja z izobraževalnimi in raziskovalnimi inštitucijami bomo zagotovili pogoje za razvoj dinamičnega podjetništva, ki odkriva in ustvarja vedno nove izdelke in storitve za zadovoljevanje sodobnih potreb posameznika in družbe. Ustvarjalni podjetniški potencial je eden najdragocenejših virov, ki pride še posebej do izraza v sedanjem hitro spreminjajočem se obdobju pospešene informatizacije in digitalizacije družbe in gospodarstva.

- **Storitvene dejavnost**

V Črni na Koroškem se, tako kot drugod po razvitem svetu, soočamo z velikimi demografskimi spremembami. Zaradi naraščanja starejšega prebivalstva vstopamo v dolgoživo družbo, ki s seboj prinaša velike spremembe v razmerju med starostnimi skupinami. Ključni ciljni skupini, na kateri bomo usmerili svoje aktivnosti sta:

- Mladi, katerih prisotnost in ustvarjalnost sta ključni za nadaljnji razvoj občine
- Starejši, kot posebej ranljiva družbena skupina.

Spodbudili bomo aktivni medgeneracijski dialog o konkretnih potrebah, ovirah in možnih rešitvah kakovostnejšega bivanja obeh (vseh) ciljnih skupin prebivalcev.

Spreminjajoče se in naraščajoče potrebe starejše populacije predstavljajo priložnost za mlade, da ponudijo storitve za zadovoljevanje teh potreb.

Priložnosti za razvoj novih storitvenih dejavnosti prinaša tudi razvoj trajnostnega turizma in vse bolj nepogrešljiva uporaba sodobnih tehnologij na vseh področjih življenja in dela posameznika in družbe.

III.5 MEDGENERACIJSKO SODELOVANJE

Ključnega pomena za uspešen razvoj skupnosti je aktiviranje in sodelovanje vseh njenih prebivalcev, razvita in prepoznana pripadnost skupnosti in prevzemanje odgovornosti za odkrivanje in odpravljanje razvojnih omejitev ter prepoznavanje priložnosti za razvoj.

Z aktiviranjem prebivalcev k medsebojnemu povezovanju in sodelovanju bo dosežena večja družbena vključenost ranljivih skupin in možnosti za boljše medsebojno povezovanje in družbeno angažiranost.

V svojih strateških usmeritvah bo Občina Črna na Koroškem sledila veljavni Strategiji dolgožive družbe, ki poudarja aktivnost in ustvarjalnost v vseh življenjskih obdobjih, skrb za zdravje in medgeneracijsko sodelovanje ter solidarnost.

Aktivnosti in podpora bomo usmerili na naslednje sklope:

1. trg dela in izobraževanje (prilagoditve na trgu dela, vključno z izobraževanjem in usposabljanjem, spodbujanje priseljevanja delovno aktivnega prebivalstva),
2. samostojno, zdravo in varno življenje vseh generacij (sistemi socialne zaščite, dostopnost do zdravstvenih storitev in dolgotrajne oskrbe, skrb za zdravje, zmanjševanje neenakosti v zdravju, nove oblike in načini zagotavljanja podpornih storitev),
3. vključenost v družbo (medgeneracijsko sodelovanje, prostovoljstvo, uporaba IKT in digitalne tehnologije na vseh področjih, preprečevanje diskriminacije in nasilja v družbi, politično udejstvovanje),
4. zagotavljanje okolja za aktivnosti v vseh obdobjih življenju (prilagoditve v gospodarstvu, prilagoditve bivalnih razmer in prometne ureditve, podpora IKT).

- **Izobraževanje**

Medgeneracijsko sodelovanje temelji na medgeneracijskem učenju, ki zagotavlja prenos, izmenjavo znanja in izkušenj ter solidarno pomoč med generacijami. Mlade generacije s prenosom znanja in izkušenj veliko pridobijo, starejši pa ostajajo dlje časa aktivnejši. Razumemo ga lahko tudi kot izmenjavo izkušenj in spoznanj, druženje, učenje, pomoč ene generacije drugi, ustvarjanje, ohranjanje in širjenje socialne mreže. Gre za ohranjanje kulturne dediščine ter socialno in čustveno oporo.

V okviru različnih društev, organizacij in inštitucij bomo organizirali programe, projekte in aktivnosti, ki bodo temeljili na sodelovanju posameznikov iz različnih generacijskih skupin pri medsebojni izmenjavi znanj, izkušenj in spretnosti na najrazličnejših področjih.

- **Kulturni in športni dogodki**

Medgeneracijsko sodelovanje in izmenjava sta ključni tudi pri ustvarjanju in reproduciranju kulturnih vsebin, prav tako pa tudi pri izvajanju športnih aktivnosti. V kulturnih in športnih društvih in organizacijah v občini sodelujejo posamezniki iz različnih generacijskih skupin, ki s svojim plodnim sodelovanjem že sedaj dokazujejo, da je sodelovanje in vključenost vseh prebivalcev ključna za njihovo dolgoletno uspešno, kvalitetno in vedno aktualno delovanje in doseganje vidnih rezultatov. S tem pa se

dviguje tudi kvaliteta bivanja vseh občanov, prepoznavnost občine in zagotavljajo pogoji za osebni in družbeni razvoj.

- **Umetniško ustvarjanje**

Občina Črna na Koroškem je z izredno aktivnim angažiranjem na kulturno umetniškem področju v zadnjih letih postala tudi zibelka umetniškega ustvarjanja na najrazličnejših področjih.

Spodbujanje sodelovanja na področju umetniškega ustvarjanja, zagotavljanje pogojev za delovanje umetnikov in vsestranska podpora pri nastajanju umetniških del bodo še naprej vodilo občine na tem področju.

- **Tradicionalne prireditve**

Občina Črna na Koroškem je v širšem slovenskem in čezmejnem prostoru prepoznavna tudi po odmevnih tradicionalnih prireditvah, ki jih vsako leto organizira v sodelovanju z društvi, organizacijami in številnimi posamezniki.

Uspešna organizacija takšnih prireditev je mogoča le s tesnim medgeneracijskim in medresorskim sodelovanjem, z medsebojnim prilagajanjem, spoštovanjem in sledenjem sodobnim trendom in družbenim spremembam.

Nekatere tradicionalne prireditve so uspešne že več kot pol stoletja, druge četrto stoletja in so še vedno dobro obiskane tako s strani starejše generacije, kot mladih in otrok, saj prav zaradi medgeneracijskega sodelovanja in prepletanja najrazličnejših področij pri njihovem načrtovanju in izvedbi, prav vsak lahko najde nekaj zanimivega in aktualnega zase. Tradicionalne prireditve so eden izmed gradnikov identitete Občine Črna na Koroškem, ki združujejo ljudi, ohranjajo stare vrednote, navade in običaje in ustvarjajo nove.

Prebivalcem občine ponujajo višjo kvaliteto življenja, obiskovalcem pa predstavijo privlačen utrip našega kraja.

- **Aktivnosti za mlade**

Življenjsko okolje in življenjski standardi otrok ter mladostnikov se v zadnjih nekaj desetletjih hitro spreminjajo in na različne načine vplivajo na življenja mladih v Evropi, tudi na preživljanje prostega časa. Bistvena sprememba v preživljanju prostega časa mladih je prav gotovo povečanje uporabe novih medijev – digitalne tehnologije, druga sprememba, ki jo je posebej zaznati med mladimi pa je ta, da tradicionalno vzpostavljene oblike stalne zaposlitve zamenjujejo manj varne in bolj prožne oblike dela. Mladi se danes vse manj zanimajo za vključevanje v politiko in javno delovanje, zato bomo zastavili aktivnosti za spodbujanje aktivnega vključevanja mladih v javno življenje občine.

Občina Črna na Koroškem bo s svojimi aktivnostmi sledila zastavljenim ukrepom v Strategiji za mlade, ki segajo na naslednja ključna področja:

- **Zaposlovanje mladih:**

Dostop do zaposlitve je zato eden glavnih pogojev za ustrezen prehod posameznika iz obdobja mladosti v obdobje odraslosti, omogoča osebno dostojanstvo, polno avtonomijo in uresničevanje življenjskih ciljev. Občina že in bo še naprej spodbujala samozaposlovanje in podjetniške ideje mladih, zagotavljala prostorske pogoje zanje in zagotavljala delovanje podpornih inštitucij.

- **Stanovanjska politika**

V okviru stanovanjske problematike mladih je posebej pereče relativno pozno odseljevanje mladih od njihovih staršev. Na odhod od doma pomembno vpliva razpoložljivost in dostopnost stanovanj in možnosti za gradnjo. Občina bo še naprej ponujala možnosti za ugodnejši dostop do stanovanj in parcel za gradnjo za mlade družine.

- Mobilnost

Mobilnost mladih je zmožnost mladih, da v okviru doseganja ciljev za osebnostni razvoj, osamosvajanje, za namene prostovoljnega in mladinskega dela, izobraževalnih sistemov in programov, strokovnih usposabljanj, zaposlitvenih ter kariernih ciljev, bivanjskih priložnosti ter prostočasnih aktivnosti prehajajo med različnimi kraji v matični državi in zunaj nje.

Občina si bo še naprej prizadevala zagotavljati pogoje in možnosti za mobilnost svojih prebivalcev, tudi mladih, tako v prostorskem (prometna infrastruktura), družbenem (podpora različnim družbenim skupinam ter zagotavljanje primernih socialnih okoliščin), in virtualnem (širokopasovni internet, optika) smislu.

- Izobraževanje

Mladi se vključujejo v izobraževalne sisteme, tako formalne kot neformalne, z namenom pridobivati znanja in sposobnosti, na podlagi katerih si bodo na trgu delovne sile pridobili zaposlitev. Lokalna skupnost bo s svojimi aktivnostmi sledila zastavljenemu cilju, da zagotovi enakovredni dostop do kar najbolj kakovostne izobrazbe ne glede na socialni status, narodno pripadnost, veroizpoved ali telesno in duševno stanje posameznika. Skupaj s pristojnimi inštitucijami bo poskrbela tudi za tisti del populacije, ki je izpadel iz sistema izobraževanja ali usposabljanja, da se prepreči njihova socialna izključenost.

- Zdrav način življenja

Občina bo s podporo različnim aktivnostim in zagotavljanjem pogojev za aktivno udejstvovanje še naprej skrbela za zdravje in dobro počutje mladih s poudarkom na spodbujanju duševnega in spolnega zdravja, športa, redne telesne dejavnosti in zdravega načina življenja ter preprečevanju in zdravljenju poškodb, motenj prehranjevanja, nasilja, odvisnosti in zlorabe drog.

- Organiziranost in participacija mladih

Vodstvo lokalne skupnosti se zaveda dejstva, da je nujno potrebno vključevati mlade v politično, kulturno in športno življenje kraja. Mladi imajo nove, sveže ideje, niso obremenjeni s preteklostjo, želijo lepše in boljše življenje za svojo in prihodnjo generacijo. Zato bo občina še naprej mlade prebivalce vključevala v vse aktivnosti v občini in jim ponujala možnost sodelovanja pri izvajanju različnih aktivnosti v kraju (številne prireditve), imajo pa tudi možnost sodelovati pri upravljanju različnih področij življenja in dela v občini preko sodelovanja v Odboru za družbene dejavnosti, Odboru za komunalne zadeve, urejanje prostora in varstvo okolja, Komisije za mlade, Komisiji za pripravo Občinskega prostorskega načrta in v komisiji za pripravo Strategije razvoja turizma v občini Črna na Koroškem in Mežiški dolini.

- Informiranje mladih

Informiranje mladih je pomembna naloga, ki vključuje številne aktivnosti, kot so informiranje, svetovanje, vodenje in usposabljanje, mreženje in povezovanje s specializiranimi ponudniki storitev.

- **Aktivnosti za starejše in invalide**

Zaradi naraščanja starejšega prebivalstva vstopamo v dolgoživo družbo, ki s seboj prinaša velike spremembe v razmerju med starostnimi skupinami in nove družbene procese, ki bodo zahtevali reševanje materialnih, tehničnih in logističnih vprašanj, prav tako pa tudi vrsto moralnih in etičnih konfliktov, ki jih bomo morali reševati kot družba in posamezniki. Poiskali bomo rešitve za zagotavljanje prihodnjega sožitja med kompetitivno populacijo »digitalnih« generacij in starajočo se »analogno« populacijo. Demografske spremembe bodo v prihodnje pomembno predrugačile družbo na področju dela, življenja in vključevanja v skupnost. Kakovostno staranje, temelječe na ideji aktivnega staranja, ne pomeni samo živeti dlje, gre predvsem za vprašanje, kako živeti bolje.

Prav tako bomo pričeli z bolj intenzivnim izkoriščanjem možnosti, ki se ponujajo z novimi tehnološkimi dosežki, kot so robotizacija, hitro multimedijско obvladovanje fizičnega in socialnega okolja, tehnične naprave, razvijanje starosti prijaznih mest in skupnosti, spodbujanje sodelovanja različnih generacij tudi z drugačnimi oblikami prebivanja in drugimi prostorskimi rešitvami, spodbujanje povezovanja med različnimi oblikami podpore neformalnemu oskrbovalcu (organiziranje izobraževanja in usposabljanja, pravica do počitka, plačila) in razvoj drugačnih institucionalnih in skupnostnih oblik bivanja (npr. gospodinjске skupine; stanovanjske zadrüge ali stanovanjske skupnosti; oskrbniške družine za starejše ljudi; dnevni centri, namenska stanovanja za starejše).

Pri aktivnostih za starejše in invalide bo občina prizadevala zagotavljati naslednje vrednote:

- **Varnost**

Varnost bivanja v kraju zajema različne načine, in sicer: varnost pešcev (pločniki, prehodi za pešce, parkirišča), otrok (igrišča, pot v šolo itd), invalidov (klančine, dvigala), kolesarjev (urejene in dovolj široke steze), nevarne točke za padce (stopnišča, poledenelost, listje, jame v pločnikih itd) , zadostna osvetljenost ulic in prehodov ter odstranitev arhitekturnih ovir za lažje gibanje in dostop.

- **Dostopnost**

Vrednota dostopnosti je povezana z enakopravnostjo. Občina bo zagotavljala pogoje, ki bodo vsem krajanom, ne oziraje se na njihovo starost in sposobnosti, imeli enak dostop do različnih storitev - na dostopnost do trgovin, kulturnih prireditev, občinske uprave, bančnih, zdravstvenih in lekarniških storitev, otroških igrišč, stanovanj ipd.

- **Prijaznost**

Vrednota prijaznosti je povezana z medčloveškimi odnosi in medsebojno pozornostjo. Ne kaže se le v pozornosti do otrok, starejših in invalidnih oseb, ampak tudi v odnosu do obiskovalcev mesta. Občina Črna na Koroškem je ljudem prijazna občina in k temu si bo prizadevala tudi v prihodnje z urejenim izgledom kraja, ustreznimi informacijskimi tablami, s prijaznimi uradniki, zdravstvenimi in lekarniškimi delavci, trgovci, poštnimi uradniki, gostilničarji... Prijaznost je prav tako kot odgovornost odlika vseh institucij in občanov.

- **Obveščenost**

Dobra obveščenost lahko prihrani marsikateri nesporazum ali nestrpnost. Za občane pomembni podatki so odpiralni časi ustanov in lokalov, dnevi in lokacije prireditev, možnosti za pridobitev pomoči in podobno. Za starejše je posebno pomembna obveščenost o možnostih pomoči, oskrbe ali nege na domu.

- **Socialna odgovornost**

Pripravljenost, da si med seboj pomagamo, je pomembna oblika solidarnosti med občani. Razen prostovoljstva je še veliko neizkoriščenih možnosti, ki lahko predstavljajo pomemben del aktivne starosti in medgeneracijskega sodelovanja. Na tem področju bo občina iskala nove, inovativne rešitve in oblike in poskrbela za njihovo izvedbo.

- Družabnost

Nekateri starejši občani vzdržujejo sorodstvene in prijateljske stike in se vključujejo v delo različnih društev in drugih oblik združevanja. Nekateri pa teh družabnih stikov nimajo in pogrešajo vsakodnevno medsebojno srečevanje, sodelovanje in pomoč, zato si bo občina prizadevala zagotavljati pogoje za delovanje aktivnega medgeneracijskega središča.

III. 6 POVEZOVANJE IN SODELOVANJE

Občina Črna na Koroškem je vključena v številne interesne, strokovne in projektne mreže ter združenja.

Vključena in aktivna je v obeh reprezentativnih združenjih občin Slovenije – Skupnosti občin Slovenije (SOS) in Združenju občin Slovenije (ZOS), katerih temeljno poslanstvo je zastopanje interesov občin članic, njihovo povezovanje in vzpostavljanje medsebojnega sodelovanja, širjenja dobrih praks, znanja, vedenja in izkušenj.

Občina Črna na Koroškem je ustanovna članica Regionalne razvojne agencije Koroška, podjetniškega centra A.L.P. PECA in Lokalne akcijske skupine za razvoj podeželja – LAS Mežiške doline. V okviru teh združenj občina sodeluje pri oblikovanju regionalne in lokalne politike, sodeluje pri izvajanju skupnih aktivnosti in projektov in pridobiva finančna sredstva za svoje projekte.

Občina Črna na Koroškem je ustanovna članica čezmejne delovne skupnosti Geopark Karavanke, ki se je letos preoblikoval v novo pravno obliko Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje -EZTS Geopark Karavanke, ki je posebna pravna oblika za čezmejno sodelovanje v javnem sektorju in omogoča lažje pridobivanje finančnih sredstev. EZTS je instrument, ki je bil zastavljen za premagovanje težav pri uresničevanju in upravljanju projektov čezmejnega sodelovanja zaradi različne zakonodaje in postopkov ter za lažje uresničevanje skupnih nalog, ki niso zgolj ekonomske narave.

Občina Črna na Koroškem je tudi širše mednarodno odprta in povezana občina, ki je v zadnjih 8 letih s tremi občinami iz različnih držav podpisala listino o prijateljskem povezovanju in sodelovanju na različnih družbenih področjih.

Najtesnejše in najbolj aktivno je sodelovanje s hrvaško občino Šolta, ki se izvaja predvsem z izmenjavo kulturnih in športnih vsebin ter sodelovanjem različnih društev, ki se vključujejo v dogodke in prireditve v obeh občinah.

Pred tremi leti je občina podpisala listino o sodelovanju s poljskim mestom Działoszyn, ki se odvija predvsem na kulturnem področju, s sodelovanjem iz izmenjavo kulturnih društev.

Letos je občina vzpostavila sodelovanje s kitajskim mestom Harbin, imenovanim tudi ledeno mesto, ki je po zimskih aktivnostih in s prireditvijo Snežni in ledeni festival zelo podobno Črni na Koroškem.

Interes za sodelovanje in povezovanje je pokazalo tudi madžarsko mesto Višegrad, s katerim bomo vzpostavili sodelovanje na kulturnem področju – pri obujanju legend o kralju Matjažu, ki se pojavlja v obeh državah, prav tako pa tudi po številnih drugih evropskih državah.

Občina Črna na Koroškem bo še naprej odprta občina, ki se o vključevala v različna združenja in vzpostavljala sodelovanje z občinami po Evropi in svetu, saj vsako tako sodelovanje prinaša številne pozitivne rezultate. Gre za izmenjavo dobrih praks in izkušenj tako na področju vodenja in upravljanja občine, omogoča članom društev, da se srečujejo, predstavijo svoje delo in dosežke, spoznavajo nove kulture in krepijo medsebojno prijateljstvo. Občani tako spoznavajo nove ljudi, jezike in kulturo ter sklepajo nova prijateljstva. Vključeni prebivalci se učijo sprejemanja drugačnosti, strpnosti in solidarnosti. Pozitivni vidik je tudi vključenost vseh starostnih skupin, kar pripomore k medgeneracijski solidarnosti.

V prihodnjih letih si bo Občina Črna na Koroškem prizadevala aktivo mednarodno sodelovanje razširiti še na druga področja, predvsem gospodarstvo, turizem, in izobraževanje.

IV. AKCIJSKI PLAN ZA LETA 2020 - 2022

1. Sprejem OPN
2. Prodaja parcel za individualno gradnjo – mlade družine in poslovno stanovanjska gradnja
3. Zagotovitev zemljišča za poslovno trgovinsko cono
4. Izgradnja optičnega telekomunikacijskega omrežja na območju celotne občine
5. Privabljanje in razvoj 2 novih, inovativnih dejavnosti na podlagi informacijske tehnologije
6. Pričetek izgradnje čistilne naprave
7. Obnova ceste Črna – Mežica
8. Izgradnja kolesarske poti Mežica – Črna
9. Podelitev koncesije in obnova lokalnih cest
10. Poiskati investitorja za Hotel Črna, Hoblovo hišo
11. Zagotoviti pogoje za izgradnjo CAMPER STOP in AVTOCAMPA
12. Celostna ureditev centra Črne
13. Razširitev ponudbe na smučišču (letno-zimski center dogajanja)
14. Vzpostavitev OUTDOOR PARKA ČRNA
15. Izvajanje aktivnosti v Centru za trajnostni razvoj Koprivna
16. Vzpostaviti upravljavsko strukturo za ZIP LINE, SMUČIŠČE in DRUGE ŠPORTNE KAPACITETE
17. Obnova in širitev knjižnice
18. Nova turistična spletna stran, celostna podoba in učinkovita promocija
19. Razvoj 3 novih turističnih produktov in oblikovanje povezanih – celostnih turističnih paketov
20. Ureditev tematskih poti – VODNA IN GROFOVSKA POT
21. Pridobitev novih nočitvenih kapacitet pri zasebnikih – vključitev lastnikov prostih nepremičnin v sisteme Air BNB, BOOKING, TRIPADVISOR
22. Redno delovanje medgeneracijskega centra
23. Dolgotrajna oskrba na domu
24. Organizacija dogodkov na tržnicah in povezovanje z drugimi občinami